

ВПЛИВ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У системі елементів фінансового механізму, що здійснюють вплив на розвиток територіальних громад, вагоме місце належить фінансово-кредитним інструментам, які забезпечують реалізацію інноваційних та інвестиційних проектів.

Фінансово-кредитні інструменти дозволяють не тільки залучити додаткові кошти для розвитку інфраструктури територіальних громад, але трансформують ризики, що виникають на фінансовому ринку, а саме забезпечують стабільність доходів та захист інвестованих коштів, знижують обсяг первинного вкладу, прискорюють рух фінансових ресурсів.

Протягом останніх років основними монетарними інструментами фінансового ринку, які суттєво впливають на формування фінансових ресурсів територіальних громад в Україні, є державні гарантії та місцеві запозичення.

Державні гарантії надаються для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань комунальним підприємствам.

Своєчасність та повноту виконання зобов'язань цього бенефіціара перед Міністерством фінансів України забезпечує відповідна міська рада в управлінні якої знаходиться бенефіціар [1].

За державними гарантіями коштом інвестицій Міжнародного банку реконструкції та розвитку і фонду чистих технологій у місті Харкові реалізуються інвестиційні проекти розвитку міської інфраструктури в сфері теплопостачання, каналізаційного господарства, поводження з твердими побутовими відходами, а саме:

- будівництво когенераційних станцій, реконструкція котелень, встановлення індивідуальних теплових пунктів, засобів обліку споживання тепла, впровадження інноваційних технологій на об'єктах системи централізованого теплопостачання тощо;

- удосконалення системи мулового господарства каналізаційних очисних споруд, створення комплексу термічної утилізації осаду, реконструкція повітропродувних станцій на комплексах біологічної очистки «Диканівський» та «Безлюдівський»;

- будівництво сучасного полігону твердих побутових відходів з системою утилізації полігонного газу та виробництвом електричної енергії, реконструкція існуючого полігону твердих побутових відходів.

Поряд з цим, Харківською міською радою гарантується виконання зобов'язань:

- комунальних підприємств «Тролейбусне депо №2» та «Тролейбусне депо №3» за кредитами Європейського банку реконструкції та розвитку і Європейського інвестиційного банку на реалізацію інвестиційного підпроєкту «Придбання рухомого складу міського електротранспорту»;

- комунального підприємства «Харківський метрополітен» за кредитом Європейського інвестиційного банку за інвестиційним проєктом «Оновлення рухомого складу Харківського метрополітену» та за кредитом Європейського банку реконструкції та розвитку за інвестиційним проєктом «Розширення метрополітену у м. Харкові».

Місцеві ради надають майнове або інше забезпечення зобов'язань за гарантією, відшкодують витрати державного бюджету, що пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань.

Але, відсутність майнового або іншого забезпечення зобов'язань у деяких територіальних громадах унеможлиблює використання цього інструменту для налагодження співпраці з донорськими організаціями.

Розв'язання зазначеної ситуації можливо шляхом внесення змін до Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів, що регулюють це питання, в частині надання державних/місцевих гарантій при отриманні кредитних ресурсів державою.

Іншими популярними фінансово-кредитними інструментами, що підвищують рівень кредитоспроможності територіальних громад, є муніципальні цінні папери, що являють собою облігації внутрішньої місцевої позики та мають такі властивості:

- за надійністю і без ризикованістю поступаються лише державним цінним паперам, але різні їх види мають різну надійність залежно від джерела забезпечення боргу;

- за первинного розміщення продаються переважно на аукціонах;

- здебільшого мають неринковий характер;

- доходи на такі цінні папери, як правило, не оподатковуються;

- можуть бути іменними і на пред'явника (останніх стає все менше, оскільки особи, звільнені від податків, реєструються державою);

- під час випуску передбачається право дострокового погашення їх емітентом [2].

Випуск муніципальних облігацій у порівнянні з кредитами має такі переваги:

- витрати на обслуговування муніципальних облігацій є меншими, ніж видатки на обслуговування кредитів;

- термін погашення муніципальних облігацій складає до 5 років, термін надання кредитів – до 3 років;
- відсутність одноразової комісії, яка стягується при наданні кредиту;
- відсутність застави, що передбачається під кредитні зобов'язання [3].

Випуск облігацій місцевої позики активно використовує територіальна громада міста Харкова.

Так, коштом, що залучені до бюджету міста шляхом випуску облігацій місцевої позики протягом 2006-2012 років профінансовано будівництво метрополітену, реконструкція вулиць та мереж зовнішнього освітлення, придбання спеціалізованої техніки для комунальних підприємств, заходи по своєчасній підготовці міста Харкова до проведення фінальної частини чемпіонату з футболу Європи 2012 року.

У 2019 році кошти, які надійшли до бюджету міста Харкова від випуску облігацій внутрішньої місцевої позики, спрямовані на будівництво тролейбусної лінії на житловий масив «Північна Салтівка», реконструкцію Харківського зоопарку, проспекту Московського та нежитлової будівлі під центр надання соціальних послуг «Прозорий офіс».

Проте, існуюча норма законодавства унеможлиблює використання цієї форми місцевих запозичень об'єднаними громадами, створеним у процесі децентралізації.

Розширенню інвестиційних можливостей територіальних громад сприятиме внесення відповідних змін до Бюджетного кодексу України, законів України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про банки та банківську діяльність», «Про інститути спільного інвестування» тощо.

Зазначені заходи сприятимуть зміцненню платоспроможності місцевих бюджетів та довгостроковому фінансуванню об'єктів інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями» від 27.01.2016 № 70 Електронні текстові данні. – Режим доступу : <http://zakon.rada.ua>. – (дата звернення : 26.02.2020). – Назва з екрана.

2. Мазур І.І. Особливості становлення ринку муніципальних паперів в Україні / І.І. Мазур // Стратегічні пріоритети. – 2010. – №1. – С. 23 – 28.

3. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження положення про порядок здійснення емісії облігацій внутрішніх місцевих позик та їх обігу» від 14.06.2018 №391 Електронні текстові данні. – Режим доступу : <http://zakon.rada.ua>. – (дата звернення : 03.03.2020). – Назва з екрана.